

Teshuva and the Return to Childhood

(1) אורות התשובה טו:יא

כששוכחים את מהות הנשמה העצמית, כשמסיחים דעה מלהסתכל בתוכיות החיים הפנימיים של עצמו, הכל נעשה מעורבב ומסופק. והתשובה הראשית, שהיא מאירה את המחשכים מיד, היא שישוב האדם אל עצמו, אל שורש נשמתו, ומיד ישוב אל האלקים, אל נשמת כל הנשמות, וילך ויצעד הלאה מעלה מעלה בקדושה ובטהרה. ודבר זה נוהג בין באיש יחידי, בין בעם שלם, בין בכל האנושיות, בין בתקן כל ההויה כולה, שקלקולה בא תמיד ממה שהיא שוכחת את עצמה. ואם תאמר שהיא חפצה לשוב אל ד' ואת עצמה היא אינה מכוונת לקבץ את נדחיה, הרי היא תשובה של רמיה, שתשא ע"י זה את שם ד' לשוא. על כן רק באמת הגדולה של התשובה אל עצמו ישוב האדם והעם, העולם וכל העולמים, ההויה כולה, אל קונה, לאור באור החיים. וזהו הרז של אורו של משיח, הופעת נשמת העולם, שבהאירו ישוב העולם לשורש ההויה, ואור ד' עליו יגלה. וממקור התשובה הגדולה הזאת ישאב האדם את חיי הקודש של התשובה באמתה

(2) אורות התשובה הו

התשובה קדמה לעולם, ולפיכך היא יסוד העולם. שלמותם של החיים היא דווקא עם המשך התגלותם על פי טבעם העצמי. וכיך שהטבע מצד עצמו אינו בעל הסתכלות והבחנה- הרי החטא מוכרח הוא מצד זה, "ואדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז:כ). וביטול עצם טבעיותם של החיים, כדי שיהיה האדם בלתי-חוטא, זהו עצמו החטא היותר גדול, "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש (במדבר נ"א)". על כן התשובה מתקנת את הקלקול ומחזירה את העולם ואת החיים למקורו דווקא בגילוי יסוד עצמיותם העליון, עולם החירות, ועל שם כך מכנים שם ד' אלהים חיים

(3) שמונה קבצים ז:רה

העולם מחזר אחרי חכמות, הבנות וידיעות מחודדות, וסוף כל סוף עקר נקודת החיים סובבת על העתיד, על החנוך של הדור, והחנוך הוא הטפול בילדים, בקטנים, ואופק שכלם הלא הוא כל כך כהה, עד שכל המון הרחבות של המדעים ושל ההתעמקות שלנו אליהם לא יגש. אולי צריכים אנו לדעת מזה, שבאמת לא חכמה וידיעה רבה היא המאשרת אותנו, אלא התום של הילדות. וזהו אשרנו, שאנו מקושרים אל החנוך הילדותי בצורת תרבותנו. הקשר הזה לבדו הוא כבר עושה בנו הרושם של התקשרות עם הילדות, עם תמימותה, ואיזה זרם של תמימות עובר גם כן עלינו ומזדלף בקרבנו, להפיג על ידו את זוהמת הערמימות שנמסכה בנו מבגרותנו. אשרי מי שיונק מלשד הילדות גם בהיותו איש, גם בזקנותו. אשרי מי שנעשה כבן שנה בלא חטא, בהיותו כבר עמוס במשא של שנים רבות מימי חיי הבלו

(4) שמונה קבצים א:שנא

אנו צריכים תמיד להתחיל מראש, מראשית המחשבות של הילדות, לבררם ולזככם, ולהוציא את הטוב והאור שבהם בטוהר ואומץ. אין לנו לזלזל במחשבות הפשוטות, הן הן עומדות לנו להאיר את דרכנו יותר מכל המחשבות, שאנו מדמים שהן רמות ונשגבות

(5) שמונה קבצים ב:שנט

החושים מתפתחים בילד לפני ההבנה, כדי שייכנס יסוד העולם בתוכיותו בלא זיוף של צללים שקוצר דעת האדם גורמם. רק את העולם האורייגנלי מוכרח הוא לקבל, במקורו, בלא ביאורים. ליגמר והדר ליסבר, ואז יש לו יסוד נקי על מה לבסס את ההבנה, הבאה אחרי התפיסה הכללית של הבקיאיות העולמית. הבאה בראשונה, ערומה מכל ביאור והבנה. העולם כמו שהוא. מעשה ידי יוצר כביר כח אשר לתבונתו אין מספר, כמו שהוא, ניתן הוא בליבו של אדם מראשית יציאתו לראות באור החיים, ורק על ידי הגרעין הבריא הזה יימצא אחר כך כל זרע החיים הרוחניים אשר לאדם. כל התמכרות טבעית לאיזה אידיאל מרומם, הרי היא חזרה אל הילדות. יש כאן תפישת מושג מבלי הכרה, רק מפני דחיפה פנימית, הבאה ממקורות שאין יד האדם משיגה אותם כהכרה. והילדות הזאת צריכה שמירה מפני פגעים

העולמים להזדווג לה. התעוררות נפשית נקייה, בעצם הטבע הטהור של הנפש, צריכה להיות נערצת. אבל ביאורים פסולים מהבלי גוים שמתחברים עימה צריכים להיפסל. מה לתבן את הבר

6) אגרות הראי"ה קח

בכלל אעירך, כי בענינים הרוחניים הננו תמיד קשורים אל היסוד הסודי, שזהו האמת היותר גדולה שבהכרתם. ע"כ אין לתמוה אם בתוך דברים מובנים, ההולכים בהרצאה במובן רגיל ומעשי, נפגש בפתע דברים המנשאים אותנו מעל כל החוג החושי וההגיוני הרגיל. וע"פ רוב דוקא אז הננו שבים לדבר בתמימות פשוטה, תמימות של ילדות טהורה, "מפי עוללים ויונקים יסדת עז". וכל מי שהוא מדבר דברים מעומק נשמתו, מוכרח הדבר שימצאו בתוכם הנקודות הללו, שעל ידן זוהר האמת התוכית מתגלה. כמדומה שזהו מפתח נאמן למקורות קשים בדברי, ובדברי כל המדברים בסגנון זה, ראשונים ואחרונים

7) עין איה שבת ב:צח

השמחה היא אחת מהנטיית הטבעיות לאדם, האדם הבריא בנפשו וגופו יהיה תמיד עליו ושמח, וזאת היא הצורה הטבעית של הנפש הבריאה. אמנם הציור הפנימי של השמחה הטבעית, כל זמן שהיא עומדת רק בשפלותה הטבעית היא בנויה על דברים כ"כ דמיוניים, עד שבהגיע בהם יד השכל ילכו תמס והיו כלא היו, והשמחה תהפך לתוגה. כי כל הציורים הנכנסים בנפש האדם בטבעו הפראי שאומר לו לבו לשמח בעבורם, אינם כדאי כלל לשמח בהם.... ותחת השמחה שאינה של מצוה, הטבעית בנפש האנושית שלא עלתה במעלות התורה והמוסר, לא יעביר האדם ממנה את הנטייה הזאת, רק את הצהלה והשמחה הילדותית יקח עמו בעצם תמותה, (כ"א) [רק] יבור לו את התעודה השכלית שלה, שהיא השמחה של מצוה, השמחה בהשגת האמת, בדעת ד' ותורתו, בשמחת הנפש לעשות צדק ומשרים, ולמלא את כל החובות התוריות והשכליות המוטלות עליו במעשה ובשכל, בשמחה וטוב לב, שאז אחרית ותקוה גדולה נשקפת לשמחתו הטבעית, ורק אז בהיותה מתחברת אל התכונה השכלית תעמוד על עצם טבעה. ע"כ אמר "ושבחתי אני את השמחה", כלומר השמחה הידועה והטבעית לאדם בעצם טבעו הילדותי, הנני משבחה שהיא ראויה להשאר חיה וערה בטבעו של אדם ועומק נפשו, אחרי כל עליותיו בחכמה ובחסידות, במוסר וצדק. אמנם לשמחה כזאת שמחה של מצוה, הנטייה הטבעית כשמתחברת אל היושר השכלי וההגיוני ראויה היא לשבת...

8) רב קוק, מאמרי הראי"ה, "דרשה בעת חנוכה בית התלמוד תורה ברחובות ת"ו"

על הילדות תפול תמיד השאלה, איך אנו מכירים אותה ביחווה לחנוך. אם היא רק כמו הכשר להאישות, או שיש לה ערך כביר בפני עצמה. מובן הדבר שכשמעמידים את יסוד החיים רק על העבודה והפרנסה, אין לילדות זכות מצד עצמה, כי אם, הילד הוא לפי זה גולם יפה שאפשר לחק ממנו כלי מעשה חזק ועובר לסוחר. לא כן הוא לפי ההכרה האידיאלית, המערכת את החיים לפי הטהור שבהם, לפי הטוב החסד והתום הנמסך בקרבם. על פי זה המשפט יעלה לנו ערך הילדות לא רק בתור הכשר לאישות וגדלות, כי אם חטיבה יקרה בחיים מצד עצמה, ולפעמים תעלה אצלנו בתור המעולה שבתקופות החיים שכל החיים ראויים להיות כמכשירים לעמדתה. אז נאמר דברים כמשמעם "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תנוקות של בית רבן" מפני שהוא "הבל שאין בו חטא".

התנוק, כשיחונך כראוי, ביחוד התנוק העברי, כמה קדושה ותום, כמה טהרה ומדות נעלות נמצא בנפש הנקיה והאהובה הילדותית שבקרבו, כל זמן שטומאת שוק החיים לא השביתה את החן וההק של פרח שושן זה, כמה קדוש וטהור הוא.

אמנם טובה הילדות, נאה וקדושה היא, אבל הלא היא גם כן חלושה, ולא תוכל לעמוד בפני זרם החיים ההולך ומתגבר, לפי מדת הגדלות, גדלות החומר והרוח, והתרבות יחס החברה הגדולה והמסובכת. על כן זאת היא חובתנו, לשמור בכל עז את תומת הילדות וטהרתה ולהעבירה לאטה עם כל זהרה ונקינה אל תקופת הגדלות, באופן שהגדלות תעניק לה רק את העוז והגבורה החסריים לה, גבורת הגוף וגבורת הרוח, אבל לא תהין להרס את היתרונות היקרים של הילדות האהובה והחביבה עדי עד. "מפי עוללים ויונקים יסדת עז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם". להביא את הילדות בעצם תומה וטהרתה אל גבול הבחירות והשחרות, הזקנה והשיבה, באופן שתוסד עוז, שלעולם לא ינוס לחה, זאת היא תעודת החנוך בישראל. "בת ק' כבת כ' ובת כ' כבת ז' ", "כבן שנה שלא חטא" זהו הציור היותר מרומם של משאת הנפש שבחנוך עמנו